

Hof van Cassatie, arrest van 21 juni 2001

*Concessie van alleenverkoop – Belgische en Luxemburgse markt – geldigheid
forumbeding – wetsontduiking – veinzing element van vreemdelingschap*

*Concession de vente exclusive – marché belge et luxembourgeois – validité
d'une clause d'élection de for – fraude à la loi – simulation de l'élément
d'extranéité*

Nr. C.99.0398.F

PERFORMANCES, naamloze vennootschap,
Mr. Cécile Draps, advocaat bij het Hof van Cassatie,
Tegen
DUCATI MOTOR, vennootschap op aandelen naar Italiaans recht,
Mr. Philippe Gérard, advocaat bij het Hof van Cassatie.

HET HOF,

Gehoord het verslag van raadsheer Storck en op de conclusie van advocaat-generaal Henkes;
Gelet op het bestreden arrest, op 27 mei 1999 gewezen door het Hof van Beroep te Luik;

Over het tweede middel:

schending van artikel 149 van de Grondwet en miskenning van het algemeen rechtsbeginsel
Fraus omnia corrumpit,

doordat het bestreden arrest, om te beslissen dat de bedingen van keuze van rechtscollege die vervat zijn in de overeenkomsten van 22 april 1997 en van 24 mei 1996 volstrekt geldig zijn, oordeelt dat die overeenkomsten, net zoals de vorige, geenszins bedrieglijk zijn, zulks op grond van alle redenen die hier als volledig ingelast worden beschouwd en meer bepaald dat "*niets erop wijst dat de instemming van (eiseres) m.b.t. de bevoegdheid van de Italiaanse rechtbanken door bedrog of misleiding zou zijn verkregen; dat de retroactieve inwerkingtreding van de laatste overeenkomst geenszins verdacht is, in zoverre de vorige overeenkomsten ook met terugwerkende kracht in werking waren getreden; dat, in zoverre de maatschappelijke en exploitatiezetel, de algemene, commerciële en financiële directie van (verweerster) zich in Italië bevinden waar de producten gefabriceerd worden die door (eiseres) in België worden gedistribueerd, (verweerster), zonder bedrieglijke toepassing van de wet, kan bedingen dat, gelet op de voorrang van het internationaal recht, alleen de rechtbanken te Bologna bevoegd zijn en dat het Italiaanse recht van toepassing is op de betrekkingen tussen de partijen; dat de concessieverlener terecht alle geschillen betreffende de internationale distributie van zijn producten wil voorleggen aan een Italiaanse rechter die daarover naar Italiaans recht uitspraak zal doen; dat de werkwijze van (verweerster) niet oneerlijk, ongewoon of kunstmatig is; dat daaraan nog moet worden toegevoegd dat 'in internationaal privaatrecht, veinzing een element wordt van de bedrieglijke toepassing van de wet' (...); dat in casu, bij gebrek aan 'geveinsde elementen van vreemdelingschap' geen sprake kan zijn van bedrieglijke toepassing van de wet; dat het evenmin bedrieglijk is te hebben voorzien in verschillende opeenvolgende overeenkomsten met beperkte looptijd die stilzwijgend verlengd konden worden, in zoverre die werkwijze toegestaan is in het Italiaanse recht; dat het beding van keuze van rechtscollege dat vervat is in de overeenkomst van 22 april 1997 bijgevolg volstrekt geldig is; dat zulks om dezelfde redenen ook het geval is voor de vordering tot schadevergoeding wegens weigering van leveringen in de loop van het jaar 1997 (lees :*

1996); dat artikel 22 van de overeenkomst van 24 mei 1996 immers, zoals eerder gezegd, bepaalt dat 'alleen de voor het gebied Varese bevoegde rechterlijke overheid bevoegd is om ieder geschil betreffende de uitlegging en de uitvoering van deze overeenkomst te beslechten',

terwijl, eerste onderdeel, eiseres in haar regelmatig voor het hof van beroep neergelegde aanvullende conclusie aanvoerde dat de regel van de wilsautonomie van de partijen inzake hun aanwijzing van de bevoegde rechter slechts van toepassing was mits de wet niet op bedrieglijke wijze wordt toegepast; *"er met name sprake is van bedrieglijke toepassing van de wet wanneer de partijen - of een ervan - op een weliswaar wettige maar objectief gezien 'ongewone' of kunstmatige manier te werk gaan om een bepaling van openbare orde of van dwingend recht buiten toepassing te laten (...); de gehele werkwijze die verweerster gedurende de jaren 1989 tot 1997 heeft gehanteerd, een bedrieglijke toepassing van de wet oplevert (...); de werkwijze die hierin bestaat dat een concessiehouder zeven of acht jaar lang opeenvolgende overeenkomsten met een looptijd van een jaar ondertekent, immers volstrekt kunstmatig lijkt en, ook al is die werkwijze in se wettig, kennelijk beoogt de concessiehouder zijn anciënniteit en een redelijke opzeggingstermijn te ontzeggen die hij krachtens een dwingende nationale wetsbepaling geniet; (...)* (verweerster) *duidelijk een overeenkomst van onbepaalde tijd wilde 'vermommen' in opeenvolgende overeenkomsten met een looptijd van een jaar en zich tegen een rechtsvordering van (eiseres) wilde indekken door een beding op te nemen waarin de Italiaanse rechtbanken bevoegd werden verklaard; (...)* zoals de eerste rechter terecht heeft geoordeeld, *op grond van de theorie van de bedrieglijke toepassing van de wet de aangevoerde bedingen kunnen worden verworpen, niet alleen die in het stuk betreffende het jaar 1997, maar ook die welke voorkomen in alle stukken die (verweerster) in die zaak heeft opgemaakt, althans de bepalingen m.b.t. de duur, de door de partijen aangewezen bevoegde rechter en het toepasselijke recht";* het bestreden arrest, dat oordeelt, enerzijds, dat *"(verweerster), zonder bedrieglijke toepassing van de wet, kan bedingen dat, gelet op de voorrang van het internationaal recht, alleen de rechtbanken te Bologna bevoegd zijn en dat het Italiaanse recht van toepassing is op de betrekkingen tussen de partijen; dat de concessieverlener terecht de geschillen betreffende de internationale distributie van zijn producten wil voorleggen aan een Italiaanse rechter die daarover naar Italiaans recht uitspraak zal doen; dat de werkwijze van (verweerster) niet oneerlijk, ongewoon of kunstmatig is; dat daaraan nog moet worden toegevoegd dat 'in internationaal privaatrecht, veinzing een element wordt van de bedrieglijke toepassing van de wet' (...); dat in casu, bij gebrek aan 'geveinsde elementen van vreemdelingschap' geen sprake kan zijn van bedrieglijke toepassing van de wet"* en anderzijds, *"dat het evenmin bedrieglijk is te hebben voorzien in verschillende opeenvolgende overeenkomsten met beperkte looptijd die stilzwijgend verlengd konden worden, in zoverre die werkwijze toegestaan is in het Italiaanse recht"* en dat aldus de bedrieglijke toepassing van de wet nagaat in het licht van ieder van de aangevoerde en afzonderlijk beschouwde gegevens, namelijk de aanwijzing van de Italiaanse rechtbanken, van het Italiaans recht en de versnijding van de contractuele verhoudingen in overeenkomsten van bepaalde duur, niet antwoordt op het middel volgens hetwelk de bedrieglijke toepassing van de wet een gevolg was van het geheel of van de samenhang van die gegevens; het derhalve niet regelmatig met redenen is omkleed (schending van artikel 149 van de Grondwet);

tweede onderdeel, dat voor de bedrieglijke toepassing van de wet alleen vereist is dat de gehanteerde juridische werkwijze, die op zich geoorloofd kan zijn, slechts een resultaat beoogt dat verboden is door een dwingende wet die zonder die werkwijze normaal zou zijn toegepast; dat de bedrieglijke toepassing van de wet, in een overeenkomst die onder het internationaal privaatrecht valt, niet het noodzakelijke bestaan vereist van geveinsde elementen van vreemdelingschap en niet uitgesloten wordt door het feit dat een van de elementen van de gehanteerde werkwijze toegestaan is in het door de partijen aangewezen recht; het bestreden arrest, dat ter verwerping van het middel ten betoge dat de tussen partijen aangegane overeenkomsten verworpen moeten worden wegens bedrog ten gevolge van het hanteren van de conflictregel van de wilsautonomie waardoor het Italiaanse recht werd aangewezen als het op de overeenkomst toepasselijke recht, wegens schending van artikel 17 van het Verdrag van Brussel inzake bevoegdheid door het invoegen van een beding waarbij de Italiaanse rechtbanken bevoegd worden verklaard en wegens het hanteren van het Italiaanse recht zelf om op kunstmatige wijze opeenvolgende overeenkomsten met beperkte looptijd te sluiten, met de enige

bedoeling om te ontkomen aan de billijke vergoeding waarop de concessiehouder recht heeft ingevolge een dwingende bepaling van het normalerwijze toepasselijk Belgische recht, "dat bij gebrek aan 'geveinsde elementen van vreemdelingschap' geen sprake kan zijn van bedrieglijke toepassing van de wet" en "dat het evenmin bedrieglijk is te hebben voorzien in verschillende opeenvolgende overeenkomsten met beperkte looptijd die stilzwijgend verlengd konden worden, in zoverre die werkwijze toegestaan is in het Italiaanse recht", het in het algemeen rechtsbeginsel *Fraus omnia corrumpit* vervatte, wettelijk begrip bedrieglijke toepassing van de wet miskent:

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat het bestreden arrest, op grond van de in het middel weergegeven redenen, uitsluit dat de door eisers aangevoerde omstandigheden, ook al worden ze in hun geheel beschouwd, kunnen wijzen op het bestaan van een bedrieglijke toepassing van de wet en aldus de in het onderdeel bedoelde conclusie van eiseres beantwoordt en derhalve zijn beslissing naar recht verantwoordt;

Dat het onderdeel feitelijke grondslag mist;

Wat het tweede onderdeel betreft:

Overwegende dat het bestreden arrest vaststelt "dat de eerste (van de acht) overeenkomst(en) (tussen de partijen) aan (eiseres) een niet exclusieve concessie verleende voor het Belgisch grondgebied, terwijl de volgende zeven overeenkomsten betrekking hebben op een exclusieve concessie voor het grondgebied van Luxemburg gedurende het jaar 1996" en dat die overeenkomsten "betrekking hadden op dezelfde economische activiteit : de distributie op de Belgische en Luxemburgse markt van de moto's van het merk Ducati";

Dat het oordeelt "dat, in zoverre de maatschappelijke en exploitatiezetel, de algemene, commerciële en financiële directie van (verweerster) zich in Italië bevinden waar de producten gefabriceerd worden die door (eiseres) in België worden gedistribueerd, (verweerster), zonder bedrieglijke toepassing van de wet, kan bedingen dat, gelet op de voorrang van het internationaal recht, alleen de rechtbanken te Bologna bevoegd zijn (...); dat de concessieverlener terecht alle geschillen betreffende de internationale distributie van zijn producten wil voorleggen aan een Italiaanse rechter (...); dat de werkwijze van (verweerster) niet oneerlijk, ongewoon of kunstmatig is";

Dat het bestreden arrest, aangezien het aldus uitsluit dat het element van vreemdelingschap, op grond waarvan de partijen een vreemd rechtscollege kunnen kiezen, geveinsd is, zijn beslissing dat er geen sprake is van bedrieglijke toepassing van de wet en dat het litigieuze beding effect kan sorteren, naar recht verantwoordt;

Dat het onderdeel niet aangenomen kan worden;

OM DIE REDENEN,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

Aldus geoordeeld door het Hof van Cassatie, eerste kamer, te Brussel, door waarnemend voorzitter Parmentier, de raadsheren Echement, Storck, Mathieu, Matray, en in openbare terechtzitting van eenentwintig juni tweeduizend en een uitgesproken door waarnemend voorzitter Parmentier, in aanwezigheid van advocaat-generaal Henkes, met bijstand van griffier Massart.

Vertaling opgemaakt onder toezicht van afdelingsvoorzitter Boes en overgeschreven met assistentie van griffier Van Geem.

